

je njih obleka, kolikor mogoče, cela in snažna? Res je, da je veliko starišev revnih, ki ne morejo svojih otrok lepo in čedno oblačiti, pa dosti je tudi nerednih in zanikernih, in ta nerednost in zanikernost starišev se vidi na umazanih in razcapanih otrocih. Čedite in snažite svoje otroke, da se bodo tudi oni že v mladosti snažnosti navadili; kajti snaga je Bogu in ljudem draga!

Ljubeznjivi stariši! ako se bote po teh besedah ravnali, bote učitelje v podučevanju otrok podpirali; Vaši otroci bodo v šoli bolje napredovali in iz njih bodo postali dobri kristjani in zvesti in vdani državljani.

Anton Umek Okiški.

D.

»Sestrice lepše pridejo za nami,
V gorkejših dnevih bolj prijeten glas,
Če najdemo prijateljstva med vami,
Če pride srečniši in lepši čas.«

Da dneva belega se veselimo, ljubezen radostna je razlog, kaže Okiški v svojih pesmih; a dasi vsegdar ljubezen, bila je razlog mnogim vendar le žalostna, in v tej je po Zg. Danici 1860 l. 7 šestošolec zapel sonet milemu „Součencu v spomin“, pridnemu Fr. Kerču, umerlemu domá na Primskovem pri Kranju, kjer je bil z več drugi o pogrebu tudi sam pričujoč (Pesm. str. 140). — V l. 11 je „Drobtinica za pobožne duše“, v kateri se zveličani O. Baltazar Alvarec in blažena Marija Diac pogovarjata o terpljenji, ki si ga človek ne nakoplje sam, in mu je ravno zato močno zasluživno, ako ga prenaša z vdanostjo v voljo Božjo. — S to drobtinico je poslal Danici i pesem „Spomladno jutro“ str. 94, v kateri ga opéva pomenljivo po začetku, krasu in sveršetku. — Kakor je zložil bil Okiški ranjkemu knezu A. A. Wolfu spomenico žalostno, tako je spletel knezu „Jerneju Vidmarju“ o slovesnem nastopu škofije ljubljanske l. 14 str. 114 radovanjko, češ, če zmaga bo naša, na veke veljá. — V istem tečaju nahaja se l. 25 še sprelepa pesem „Hrepenenje“ po sprelepi domovini nebeški (Pesm. str. 47 — 49). —

Bilo je l. 1848, da so dovolili slovenščini v srednje šole, v gimnazijo, in glasila se je, kolikor pomnim, tedaj tudi o sklepu, toda le v šoli slovesno; za ravnatelja Nečáska pa se je prikazala tudi javno, in v Glasniku l. 1860 zv. VI str. 188 se bere: „Kakor je v gimnazijskem letniku Ljubljanskem poleg nemškega sostavka tudi slovenski, ki ga je spisal g. J. Marn, katehet nižje gimnazije, zdaj tudi za slovenski uk poterjen, pod naslovom: „Slovanskega cerkvenega jezika pravo ime, prvotna do-

movina in razmera proti sedanjim slovanskim jezikom“ —: tako se je tudi med latinskim in nemškim v sredi glasil lep slovenski govor, ki ga je spisal in imel verli učenec šestega razreda A. Umek, v katerem v lepi obliki in prijetni besedi mladenčem slovenščino priporoča. Vsem je bil nar bolj všeč in ne bi bil prostor v nobenem časniku zgubljen, ki bi mu ga bili dovolili; pisatelj kaže v njem, da ima res pevsko žilo in um.“ — Zakaj ni bil natisnjen takrat, ne vém; ponatisnjen pa je str. 26—28 v Vencu, ki so ga Nečasku l. 1862 poklonili učenci gimnazijski. Mladeneč pride ob roki vodnikovi, tako poje v njem, iz tmine na jasne livade, ter vidi, kako po zgledu klasične umetnije vsak narod svojo zemljo obdeluje, da zdaj tudi domovina lastna ne praznuje, da jezik slovenski spoštuje se že v logu Modriškem; dosegel bode bratov častno mesto, če bode le nalogo spolnil zvesto. Celino kopati in orati jel je V. Vodnik:

Mladenči! zgleđ njegov nam iz spomina
Ne sme; nam dan je um in pamet zdrava,
S posnemanjem ga bomo spoštovali,
In druge vse, ki so za njim orali.

Zatoraj bomo zvesti stari Slavi,
In sveti cerkvi v kinč, in v prid državi . .

Radujte se, vesel je zdaj Slovenec,
Da srečno je dosegel slave venec!

Tako sklene slovesno, in „slava, slava“ donela mu je po streliški dvorani med govorniki najmlajšemu, a — najboljšemu.

Družba sv. Mohora v Celovcu se l. 1860 povzdigne v bratovščino z mnogoterimi duhovnimi dobički, in poprosi lepo slovenske pisatelje, da bi marljivo za-njo pisali in jej vedno prav obilo v katoliškem duhu, po domače zloženih spisov pošiljali.“ Koj med prvimi se jej pridruži blagi Okiški in Koledarček za l. 1861 ima že njegovo pesem: „Nevesta slovo jemlje“ — str. 29. 30 — od očeta, matere, bratov, sester, tovaršic, prijateljic, ter se zročuje ženinu. — Slovenske Večernice za poduk in kratek čas pa imajo tisto leto v I. zv. res kratkočasno in podučno „Poštena zdravica vsem Slovencem“, ki se v Pesm. nahaja ponatisnjena str. 74—76. — V Večernicah zv. III je str. 43—45: „Filoteja“, sirota, ktera po noči pride vsa žalostna k materi na mogilo, pa po njej potolažena odide verna domu.

Rad je prebiral Danico in l. 1861 popeva Umek v št. 3 v sonetu „Zemeljsko veselje“, ktero — po besedi matere Makabejke za Antijoha — naglo zgine, a veselje unstran nikdar več ne mine. — Prekrasno odo Deržavinovo „Bog“ poslóvenil je po Novicah l. 1846 Koseski, po Glasniku l. 1858 Levstik, in kakor mnogi drugi — zložil je po

njej tudi Okiški v Dan. l. 17 odo „Bog“ v sedmerih kiticah, ktere vrednost in obliko naj vsaj nekoliko kaže tukaj prva in poslednja :

Strune, zadenite veličastno,
 »Bog« — besedo sveto — vpletam v vas;
 Pojte, kaj mu je, kaj ni mu lastno,
 Ponovite pesem mnogih glas! —
 Če Neskončnega tud čem slaviti,
 Ki presega kinč vsih poezij,
 Misel novih vendar ni dobiti,
 Ker le vem, kar sam všem govori. —
 Toraj ponavljam le don ljubeznjivi,
 Ki slavospevov obsega ga cvet,
 Tebi, ki v luči si nedosegljivi,
 Čutim Te v sercu, Te priča mi svet. —

Tak, popoln, nad bitja vse mogočen
 Si, si bil, in boš na vekomaj;
 Umu tamnemu ne zmir odročén,
 Jasníši enkrat mu boš, ko zdaj.
 Cilj in konec Ti si nam edini,
 Si blagosti preobilne vir,
 Si vidljiv v nebeški domovini,
 Sreča naša, radost, sladki mir!
 »Sursum corda« tedaj zadenite
 Strune, nazadnje mogočno naglas,
 »Serca na kviško!« in Njegaslavite,
 Ki vas osrečil za večni bo čas.

Krepka in v raznih spremembah, ktere se opévajo tako različno, jako tolažljiva je v Dan. l. 18 — v Pesm. str. 43—46 — natisnjena „Tolaž“, ktero — kakor mornar v viharju po igli magnetni — človek v skušnjah, bojih le začasnih, najde v veri, češ :

Ti si mornar, in igla čudna, —
 Ki kaže ti nebeško stran,
 Kjer se počije roka trudna, —
 Je vera, z njo se stavi v bran.

Da si ves v opravilih — poslal je l. 1861 tudi v Novice l. 45 Slovenkam „Sonet“, v katerem poje, kdaj da bodo v istini mile in krasne, kateri glasi se takole :

Sonet.

’Zmed Gracij treh je znana Evfrozina,
 Kar sestri nje, je ona tud’ počela:
 V veseli družbi bila je vesela,
 V obnaši vedno sama le milina.

Če z lic nedolžnih jasna radost sije,
 In v rahlih persih blago serce bije:
 Od te je više ni lepote ženske.

Da ni nje stanovitnost brez spomina,
 Podoba njena kostko je imela:
 Ker kakor se oberne kostka bela,
 Ostane ji enaka poveršnina.

Če stanovitno brani jo veste,
 Če ste Bogu in domu vedno zveste,
 Najlepše bote Gracije slovenske!

L. 48 „Sonet“ kaže, kako iz vira narašča bistra vodica, potok, reka dereča, zdaj mirna zdaj v sterini slap poskoči, potem v neskončno morje se izliva; tako počenja človek vedno z novimi vzori, da potihnejo mu v grobu. — Prof. Ivan Macun se po kratkem delovanji iz Ljubljane, kjer je na gimnaziji poleg slovenščine v posebnih urah učil tudi ilirščino, umakne zopet na gimnazijo v Zagreb, in gimnazijska mladež ljubljanska napravila mu je za slovo slovesno večernico s petjem in baklado, in peli so najprej v zboru „Pesem k slovesu“, ki jo je nalašč za to večernico napravil nadepolni pesnik A. Okiški, v muziko pa v

primernem duhu žalostinke zložil g. Miroslav Vilhar. Pesem v več ličnih natisih razdeljena ponatisnjena je v Novic. 1861 l. 52. —

Jako priljubil se mu je Glasnik; marljivo je dopisaval vanj Okiški diják sedmák ali sedmošolec. V št. 2 zv. VII l. 1861 poje „Srečno novo leto“, in krilatec čestita Sloveniji, ktera že pozno praznovala bode zlati čas, naprej, da v ta namen:

Imaš sinove bistre, te izbudi,
Pokaži jim prihodnje slave kras;
Kar je vihar do zdaj podiral jezen,
Sozida gorka naj za dom ljubezen!

Ljubezen, pravi, serca naj razgreva, za dom, cesarja, véro, za Bogá tako boš srečna, da srečna boš slovanska zemlja vsa! (Gl. v Pesm. str.; 69. 70.) Žalibože se ljubezen ta pogreša tolikrat! — Št. 9. je čitati „Zakleto mesto“, narodna pripoved, čul na Dolenskem in zapisal A. Okiški. — Št. 13 sonet „Večer“ v Pesm. str. 136; št. 19 „Prerobjenje“ v Pesm. str. 138, češ, da zore svit naznanja veselo petje, prihaja slave dan ti, rod slovanski! — Št. 21 priobčil je „Slovniške opombe“, v kojih ob kratkem razlaguje „ako, ko, če; s, z, iz; vsaj saj, sej; drugega, družega, globokemu, globojemu“ ter po reku: Moder jezikoslovec mora gledati, da ne zaostane, ne zaide in ne prehití — pravi, dasiravno se nam je povedalo, kako jê boljše, kaj je prav, vendar zmirom še radi verhovatimo! — Št. 23 ima v sebi sonet:

Resnica in laž.

Prikazni dve, in stariša je ena,
Redi v osercji svojem časje celo.
Pogosto lice bo ti prebledelo,
Če gledaš, kak divjá poznej rojena.

Po njenem plesu zemlja je vkajena,
Za njenim vriskom bode vse letelo;
Premagano je perve skor kerdelo,
In ona sama tesno ograjena. —

Tako se laž, peklenska laž bojuje,
Ter mami svet, verige terde kuje,
Bi mislil kdo, da véčno bo kraljica.

Al': »Meč Gospodov, Gedeonov!« pravi
In zmagovito v bran se vedno stavi
Z nebeško slavo venčana resnica!

V št. 25. 26 pa se nahaja modroslovni spis: „Sedajnost, preteklost in prihodnjost“, kjer opisuje čas in večnost, potem sedajnost, preteklost in prihodnjost, kako so si gledé človeške sreče ali nesreče, njegovega početja, stanja in gibanja v neverjetno ozki zvezi. Kakor korenina, deblo in veje na drevesu, tako so zraščene ena z drugo. Sad, ki se vživa sedaj, se je izcimil iz cvetja, ki ga je pognala in gojila preteklost; sedajnost pa cepi mladike, ki bojo obrodile cvetje in sadje v prihodnjosti. Tako se versti naprej in naprej, in to dokazuje pri nekterih posamesnih človekih, družinah in narodih, ter oziraje se na Slovane, da niso najmanjši in tudi ne najmlajši, da so v sredi med toliko nasprotniki — velike pomembe Avstriji in njim Avstrija, ako dala bode

vsakemu, kar se mu spodobi, piše o Slovencih in mladeži slovenski, kar naj bi le-tá pač dobro pomnila, posebej tole:

„Tudi Slovenci krepko napredujejo. Želeti je le, da bi marsiktere nesloge ne bilo. Sedajnost ima nekaj prav čverstih stebrov. Prihodnjost, pravijo, se opira na našo nadepolno mladež. — Pač res, med častito mlajšo duhovščino, pri iskrenih gospodičih viših šol, veje hvale vreden domoroden duh.

Pri mladenčih, ki za temi korakajo, je tolika gorečnost in vnetost, da kadar vidiš, kako poskakujejo, kadar veljá se za slovenščino poganjati, meniš: serca jim morajo popokati. Tega se nekteri veselijo, drugi temu malo verjamejo; bojè imajo prav, ker skušnja jih uči. Bog vari, da bi žalil iskrenih mladenčev; povsod se mora govoriti, pisati in sklepati *exceptis excipiendis*. Toliko pa je res, da ni vse prava iskrenost in gorečnost, kar se pri mladem svetu razodevlje. „Živio“ in „slava“ klicati ni težko, tudi ni težko nemškutarjem zabavljati, dasiravno je mnogokrat brez potrebe. Korenjaška možatost se še ne zmeni za marsikaj, kar je smešno, nedosledno, neumno in hudobno. S tim pa n' rečeno, da Slovenec naj vse voljno terpi; še červiček se brani, pa bi se mi ne! „Kdor se ne brani sam, ni vreden, da ga branijo drugi“. Teže je, slovenščine se dobro naučiti, pa tudi to ni težko, treba je le nekoliko terdne volje. Pa kdor hoče Slovenec biti, mora vsaj slovenski znati. Povejte mi, ljubeznjivi prijatelji! kakšna domorodnost je to, ako bi vpili: Slovenci smo! poleg tega bi pa pisaje v slednji izreki po več kozlov nastavljali!

Pred vsim se moramo tedaj slovenščine naučiti in po moči tudi sorodnih narečij. Naj teže, pa ravno tako potrebno pa je, da Slovenec ostane verni sin matere Slave. Pogosto se zgodi, da kdo ohriplje, celo odpade in se izneveri. Vzrokov tu ne bom ugibal, mnogo jih je bilo sem ter tje povedanih in zapisanih. Ako hoče slovenska mladež, da se sedanji možje smejo radostno na njo ozirati, si mora omisliti terdno značajnost, ker zdaj je čas zato. Če bojo sedajni mladenči ravno tako vneti in goreči možje, potem, o blagor tebi, draga Slovenija! Hočemo tedaj, da bo iz težavne in resne naše sedajnosti, ki ima nemilo in tamno preteklost v znožji, prirasla srečna in slavna prihodnjost, je treba, da posnemamo iskrene domoljube. Treba je vednosti, treba čverste, prave možatosti. Serca se ne smejo dómu izneveriti nikdar, ne iz tvarinskih dobičkarij, naj manj pa iz hudovoljnosti in sovraštva. Če bomo ravnali tako, nam bo solnce če dalje lepše sijalo. Bog daj srečo!“